

سێیه م: یاساكانی تاییهت به ههوا

١. رێنمایی ژماره (١) ی سالی ٢٠١١

سنوردركردنی ژاوه ژاو له ههریمی كوردستانی عێراق

پشتبهست به حوكمهكاني مادهی دهیه م له یاسای دهستهی پاراستن و چاككردنی ژینگه ژماره (٣) ی سالی ٢٠١٠ و مادهی بیستووه و ته م / دووهم له یاسای پاراستن و چاككردنی ژینگه له ههریمی كوردستانی عێراق ژماره (٨) ی سالی ٢٠٠٨، ئەم رێنماییانهی خواره وه مان دهركرد:

ماددهی یهكهم:-

بۆ مه بهستی لێكدانه وهی ئەم رێنماییانه، زاراو هكان و ده ربړینه كانی خواره وه و اتاكانیان له لایانه وه دانراون:

١. ههریم: ههریمی كوردستانی عێراق.
٢. دهسته: دهستهی پاراستن و چاككردن ژینگه له ههریمی كوردستان.
٣. سه رۆك: سه رۆكی دهستهی پاراستن و چاككردنی ژینگه له ههریمی كوردستانی عێراق.
٤. ژاوه ژاو: ئەو دهنگانهی له كاتی بیستنیان ده بنه مایه ی بێزاركردن و په ستركردن (بۆ مرۆڤ و ئازهل)، چونكه به دهنگی له رینه وهی بهرز و ناجیگیر ده رده په رن،

دهنگه کانیسی سی جۆرن (ژاوه ژاوی دهره کی، ژاوه ژاوی ناوخۆیی و ژاوه ژاوی پشته وه)

۵. ئاسته کانی نیشتمانی تایبهت به ههریم: بهرترین ئاستی رینگه پیدراو بو بهرکه وتنی گویی هاوالاتی به ژاوه ژاوی ناپه سه ند.

۶. ژاوه ژاوی ناپه سه ند: دهنگی نه خوازاو تیکده ری باری هزر یان دهرون یان بزوینه ری میشک و زۆرتر له ۸۵ دیسپل له رۆژدا و ۷۰ دیسپل له شه ودا.

۷. دیسپل: پیوه ری لوگاریتمی بو پیوانه کردنی پله ی فشاری دهنگ و مه ودا ی بهرکه گرتنی مرۆفی سروشتی بو ژاوه ژاو.

۸. هیزی دهنگ: پیوه ری گشتگیرتر بو پیوانه کردنی پله ی ژاوه ژاو و دهریری کۆی هیزی وزه ی دهنگی دهرچوو له سه رچاوه یه که وه، به بیل (یه کسان به ۱۰ دیسپل) ده پیوری.

۹. ئاستی پیوه ری: ژاوه ژاوی جیگیر (بهرده وامبوو) ی رینگه پیدراو له ناو پیگه ی کار به ۸۵ دیسپل پیوانه کراو.

۱۰. ریزه ی گۆرین: له کانیکیا چری ژاوه ژاو ئاستی پیوه ری تیده په رینی ئه وای پیویسته ماوه ی بهرکه وتن به هۆکاری پیکهینه ر که مبرکیته وه (خشته ی ژماره ۱) پاشکۆی ئه م رینمایانه.

۱۱. بلنډگۆکانی دهنگی دهره کی: بلنډگۆکانی به کارهینراو له دهره وه ی باله خانه کاندای.

١٢. بلنډگۆکانی دهنگی ناوهکی: بلنډگۆکانی تاییهت به ناوهوهی بالهخانهکان.

١٣. کاتهکانی حهوانهوه: هاوین له ١١ی شهو بۆ ٦ی بهیانی و له ٣ی پاشنیوه پۆ بۆ ٦ی ئیواره، و زستان له ١٠ی شهو بۆ ٧ی بهیانی له ٢ی پاشنیوه پۆ بۆ ٥ی ئیواره.

ماددهی دووهم :-

فهڕمانگهکانی ژینگهیی سکالاکانی هاوالتیان دهبراره ی ژاوهژاو (دهرچوو له بالهخانهکان یان ئوتومۆبیلهکان یان ئامیژهکان و کهلوپهلهکان لهسههر ریگه یان له کهسهکانهوه یان له ههر سههرچاوهیهکی ترهوه ببنه مایه ی بیزارکردن) وهردهگرن و له دوا ی چهسپاندنیان که ژاوهژاوهکه له سنوری پشپوی ناپهسهندایه سکالاکان بهرزدهکرینهوه بۆ ئهجمهنی پارێزگا بۆ ئهوهی بیروپای خۆی لهسههر بدات.

ماددهی سێههم :-

بهپیتی ئه م رێنماییهانه (پوانگه ی ژاوهژاو) له شاره گهورهکانی ههرێم دادهمهزرینری و ههلهدهستی به:

١. لیکۆلینه وهکانی په یوه ندیدار به ژاوهژاو (باری ئیستا و ئاینده).
٢. ئاماده کردنی نهخشه ی ژینگه یی له سههر ژاوهژاو و سالانه نوێکردنه وهی نهخشه که.
٣. ئاماده کردنی لیکۆلینه وهکان له سههر کاریگه ریتی ژاوهژاو له سههر ته ندروستی.
٤. ههلهسهنگاندنی سیسته مهکان و رێنماییهکانی نیشتمانی تاییهتی ههرێم له سههر ژینگه ی دهنگی له ناو شار و مهوادی کاردانه وهی هاوالتی له گه لیدا.

۵. روانگه له ناو پیکهاته‌ی پارێزگادا ده‌بیټ.
۶. په‌یوه‌ندی راگه‌یاندن له‌گه‌ڵ جه‌ماوه‌ردا - به‌ په‌یره‌ویکی پون و ئاشکرا به‌ مه‌به‌ستی وشیارکردنه‌وه له مه‌ترسییه‌کانی ژاوه‌ژاو له‌سه‌ر ته‌ندروستی گشتی و خۆشگوزهرانی و ئاماده‌گی بۆ جیبه‌جیکردنی ئەم سیسته‌مه.
۷. چاودێریکردنی ئاسته‌کانی ژاوه‌ژاوی پرۆژه‌کان به‌ هاوکاری له‌گه‌ڵ لایه‌نه‌کانی په‌یوه‌ندیار.
۸. ئاگادارکردنه‌وه‌ی هاوڵاتی له‌ نه‌خشه‌ی ژاوه‌ژاو و له‌سه‌ر داتا و زانیاری تایبته‌ به‌ ژاوه‌ژاو.

ماده‌ی چوارهم :-

روانگه‌ی ژاوه‌ژاو و به‌ هاوکاری له‌گه‌ڵ ده‌سته و لایه‌نه‌کانی تری په‌یوه‌ندیار و به‌ هه‌ماهه‌نگی له‌گه‌ڵ لایه‌نه‌کانی په‌یوه‌ندیار به‌ رێکخراوه‌کانی کۆمه‌لگای مه‌ده‌نیشه‌وه هه‌لده‌ستی به‌ ئاماده‌کردنی به‌رنامه‌ی نیشتمانی بۆ سنوردارکردنی سه‌رچاوه‌کانی ژاوه‌ژاو به‌:

۱. روپیوی گشتگیر له‌ پارێزگاکانی هه‌ریم و پشتبه‌ستن به‌ شاره‌زایان بۆ ئه‌وه‌ی سنور بۆ ژاوه‌ژاو له‌ ئاستی په‌سه‌نددا دابین له‌ ناو ژینگه‌کانی ئیش و گه‌ره‌که‌کانی نیشه‌جی‌بونا.
۲. راستاندن به‌ نه‌خشه‌یه‌کی نیشتمانی ژاوه‌ژاو بۆ ناوه‌نده‌کانی پارێزگاکان و قه‌زاکان.

۳. دانانی پېوه‌ره‌کانی ژاوه‌ژاوی که له باره‌ه‌لگره‌کان و پاسه‌کانه‌وه په‌یداده‌بن.
۴. دانانی پېوه‌ره‌کانی ژاوه‌ژاو که له مه‌کینه‌کان و ئامیره جیاوازه‌کانه‌وه په‌یداده‌بن.
۵. په‌یره‌وکردنی به‌رنامه‌ی نیشتمانی بۆ چۆنیه‌تی چاره‌سه‌رکردنی ژاوه‌ژاو له:
  - أ- شه‌قامه‌ سه‌ره‌کییه‌کان.
  - ب- بازه‌پاکان و کۆمه‌لگاکانی بازرگانی و بۆرسه‌کان و مه‌زادخانه‌کان و کۆمه‌لگاکانی تر.
  - ت- ناوچه‌کانی پېشه‌سازی و پېشه‌بیه‌کان.
  - پ- ناوچه‌کانی نیشته‌جېبون.
  - ج- ده‌وروبه‌ری قوتابخانه‌کان و باخچه‌کانی ساوایان و خانه‌ی به‌سالاجوانی په‌ککه‌وتوو.
  - ح- نه‌خۆشخانه‌کان.
  - خ- فه‌رمانگه‌کانی فه‌رمی.
  - د- فه‌رۆکه‌خانه‌کان.
۶. ئاماده‌کردنی کادېری تاییه‌تمه‌ند بۆ ئېشکردن له‌ بوا‌ری ژاوه‌ژاودا.
۷. دانانی داتای نوێکراوه له‌سه‌ر بنیادنانی پرۆژه‌ی نوێ.
۸. چالاککردنی یاسای ژینگه‌یی به‌هۆی وشیا‌ری و تېببېنی و چاودېری ناوبه‌ناو و سزادانی سه‌رپېچیکارانه‌وه.

۹. هاوکاری کردن له گه ل لایه نه کانی عیراقی په یوه نیدار به مه بهستی ناماده کردنی تاییه تمه ندیتیه کانی عیراقی سه بارهت به دهنگیه کان و ژاوه ژاوه به تاییه تی کۆنترۆلی جۆری.

۱۰. دهستخستنی نامیری پیویست بۆ کریکاران بۆ وه گرگرتنی تیبینی و چاودیری.

ماددهی پینجه م :-

۱. ئەو دهنگانهی چرییان له ۷۰ دیسپل زۆتره به ژاوه ژاوه زیانبه خش له سهه تهنه روستی مرۆف داده نری و نامۆزگاری ده دریت بۆ خۆبه دورگرتن لییان.

۲. بهرکه وتنی بیستنی مرۆف به چری سه روو ۶۵ دیسپل به ژاوه ژاوه زیانبه خش داده نری که کاریگه ری لابه لای له سهه جۆریتی ژیان هه یه.

۳. دهنگه کانی چری زۆتر له ۶۵ دیسپل به ژاوه ژاوه داده نری.

ماددهی شه شه م :-

ژاوه ژاوه له ناو ژینگه ی کاردا به بابته تی سه لامه تی پیشه یی هه ژمارده کری بۆیه پیویسته :

۱. پیشه کان له ناو دامه زراوه کانی حکومی و کهرته کانی تیکه ل و تاییه ت به پیی پله ی بهرکه وتنی کریکاران تیانداندا پۆلین بکرین به پیسبونی دهنگی له گه ل په چاوکردنی مافه کانیان که له ئەنجامی بهرکه وتنیان به م جۆره پیسبونه دینه کایه وه.

۲. کریکاران له ناو هه موو که رته کاندای به دوربگیرین له بهرکه وتنیان به ئاسته کانی تیپه رپوو له وهی له خشته ی (۲) ی هاویچکراو له م رینماییه نه دا هاتوون.

۳. هه موو دامه زراوه کان (کارگه کان، وهرشه کان، هتد) توپه وانه ی گوئی بو کریکارانی بهرکه وتوو به ئاسته کانی پشیوی ناپه سه ند ده ستبخری و ناوبه ناو پشکنینی گوئی بکه ن.

مادده چه و ته م :-

ئه وپه ری سنوری بهرکه وتنی دانیشتوانی ناوچه کانی ده ورپه بهر به ژاوه ژاوی هه موو پرۆژه کان بریتیه له ۶۰ دیسپل به رۆژ و ۵۵ دیسپل به شه و.

مادده ی هه شته م :-

۱. به رپۆبه ره کانی پرۆژه کان به رپرسیاریتی به رامبه ر پراگرتنی ئاستی دهنگی له کاتی هه موو قوناغه کانی جیبه جیکردن دهگر نه ئه ستۆ، و له حاله تی تیپه پاندنی ئاسته کانی رپیی دراودا به رپۆبه بهری پرۆژه ده که ویته بهر لئیرسینه وه و داوالیکردنی بو ئه ستورکردنی هۆکاره کانی دا برینی دهنگی.

۲. داوا له به رپۆبه ره کانی پرۆژه کان ده کریت دهسته به هه موو زانیارییه کانی دهنگی تاییه ت به پرۆژه کانیا ن و ئه و ریکاران ه ی ده گیرینه بهر بو سنوردارکردنی ژاوه ژا و (له کاتی جیبه جیکردن و دواتردا) ئاگاداریکه نه وه.

۳. کارگێری پرۆژه کان ناچارن لیکۆلینه وه کان له سه ر چری ها توچون و دروستبونی ژاوه ژا و له ئه نجامی جیبه جیکردنی پرۆژه کاندای پیشکesh به دهسته بکه ن.

ماددهی نۆههه م :-

لایه نی کۆمه ککاری پرۆژه کان خه رجییه کانی به ستنی هۆکاره کانی دابرینی دهنگی گونجاو و تینه په پاندنی ئاسته کانی دهنگی رپییدراو دهگرنه ئه ستۆ.

ماددهی دهههه م :-

۱. پیویسته له سه ره موو خاوه ن یانه کان و هۆله کانی بۆنه کان و زه ماوه نده کان و باخچه کان و گازینۆکان و باخچه کانی به کاره یئراو بۆ هه موو بۆنه کان ئامرازه کانی پیوانه کردنی ژاوه ژاو به به ستراوی به ئامرازیکێ ئاگادارکردنه وه دابنن بۆ ئه وهی دواتر کایه ی وزه ی کاره بابیی له ئامرازه کانی دهنگ بلنکردن به گویره ی پیوه ری ۷۰ دیسپل له مه ودا ی بیستنی دانیشتون بپری.

۲. پیویسته له سه ره لایه نه کانی په یوه ندیدار دانانی ئامرازه کانی له و جوړه بکه ن به مه رج بۆ پیدانی مۆله ت و نوێکردنه وه ی گریبه سه ته کان.

۳. ماوه ی ۳ مانگ ده دری به خاوه نی پرۆژه یان پاسپیراوی کارگێری بۆ ته واو کردنی دانانی پیوه ره کان به شیوه ی هونه ری.

ماددهی یازدههه م :-

کرێکارانی ئیشکردو له ناو شوینی کاری قه ره بالغیدا، مافی خوێانه داوا ی پشکنینی هه فتانه بکه ن بۆ ئاگاداربون له مه ودا ی به رکه وتنیان به ژاوه ژاو.

مادده‌ی دواژده‌هه‌م :-

نابی پشت به هه‌ستی گوی ببه‌ستری له پشتگیریکردنی سکا‌لاکار به‌لکو به :

۱. خویندنه‌وه‌ی ئامیری پیوه‌ری ژاوه‌ژاو.

۲. پۆلینکردنی شوینی ژاوه‌ژاو.

۳. کاتی پودانی ژاوه‌ژاو.

۴. ئاستی رپیپدراو له و کاته‌دا.

مادده‌ی سیزده‌هه‌م :-

ده‌نگی ئامرازه‌کانی ناگادارکردنه‌وه‌ی به‌ستراو له ئۆتۆمبیلی پۆلیس و فریاکه‌وتن و ئاگرکوژینه‌وه به سه‌رپیچی داده‌نری ئه‌گه‌ر هه‌چ پاساوێک بۆ حاله‌تی فریاکه‌وتنه‌که نه‌بی و لایه‌نی سه‌رپیچیکار به‌گویره‌ی ئه‌حکامی ئه‌م رینمایانه سزا ده‌دری.

مادده‌ی چوارده‌هه‌م :-

ئه‌نجومه‌ن لایه‌نی به‌رپرسانی تایبه‌تییه له دیاریکردنی نیشانه‌کان و رینگا‌کانی پیاوانه‌کردنی ژاوه‌ژاو و سنوره‌کانی رپیپدانیان.

مادده‌ی پازده‌هه‌م :-

۱. هه‌موو لایه‌نه‌کان و تاکه‌کان پابه‌نده‌بن له‌کاتی ده‌ستکردن به چالاکیه‌کانی به‌ره‌مه‌ی‌نان یان خزمه‌تگوزاری یان هی تر و به تایبه‌تی له کاتی ئیشپیکردنی ئامرازه‌کان

و که لویه له کان و به کارهێنانی ئامیژهکانی ئاگادارکردنهوه و بلتدگۆکان بهوهی سنوری پێپێدراو بۆ بهرزی دهنگی له ناو شوینیهکانی کارکردن و شوینیهکانی گشتی داخراوی تێپهڕنه کهن ههروهکو له خشتهی (1)ی هاوپیچکراو له م رێنماییهاندا روئکراوهتهوه.

2. پێویسته له سههر ئه و لایه نهی دهسه لاتی مۆلهت به خشینیی به دهسته پهچاوی کۆی دهنگهکانی ده رچوو له سه رچاوهی جیگیری یه ک ناوچه وه له سنوری دیاریکراو دابن، و دلتیابیت له زامنکردنی پابه ندبونی دامه زراوه که به دانانی ئامرازه کان و که لویه له کانێ گونجاو، ئه ویش به گوێره ی خشته ی (2)ی هاوپیچکراو له م رێنماییهاندا له پوی سنوری پێپێدراو به رامبه ر چپری دهنگ و ماوه ی به رکه وتنی.

مادده ی شازدهههه م :-

خاوه نه کانی پرۆژه کانی تایبه تی به لێن ده دن که کارمه ندان و به کارهێنه رانی خۆیان نه که ونه ئاسته کانی ژاوه ژاوی زۆتر له سنوری پێپێدراو وه کو ئه وه ی له ناو خشته کانی (3) و (4) هاتوو و په چاوی ئاسته کانی ژاوه ژاوی فێرکاری له خشته ی (5)ی هاوپیچکراو له م رێنماییهاندا بکه ن.

مادده ی چه قدهههه م :-

ئه م رێنمایه له دوا ی بلاو کردنه وه ی له پۆژنامه ی فره می وه قایعی کوردستان کاری پێده کری.

ریزان حسن مولود

سه رۆکی ئه نجومه ن